

накази начальників усіх рівнів, що в мілітаризованих структурах є надзвичайно важливим, а їх невиконання вважається порушенням службової (військової) дисципліни, необхідно погодитись із висновком В.В. Маркова про те, що «законодавчі визначення службової (військової) дисципліни не повною мірою розкривають її сутність».

Вищенаведене дає змогу зробити висновок що: дисципліна і законність є різними поняттями (категоріями), хоча мають спільну мету встановлення порядку; що будь-яке порушення правових норм є свідченням недисциплінованості особи, яка його вчинила, незалежно від того, до якої з видів юридичної відповідальності її притягнуто, а отже, таке порушення є свідченням порушення дисципліни. На відміну від законності, основу дисципліни утворюють внутрішньо-організаційні відносини з питань проходження служби та внутрішнього розпорядку (вчасний прихід на роботу, дотримання встановленої тривалості робочого часу, вчасне і точно виконання наказів, розпоряджень та вказівок керівника, дотримання технологічної дисципліни та вимог щодо охорони праці, техніки безпеки і протипожежної охорони, дбайливе ставлення до службового майна, утримання від дій, що перешкоджають іншим працівникам виконувати свої службові обов'язки тощо).

Дисципліна, на відміну від законності, значно ширша за змістом, оскільки передбачає дотримання вимог, які містяться навіть в усних наказах та розпорядженнях керівників та начальників усіх рівнів.

Законність і дисципліна в державному управлінні великою мірою визначаються юридичною відповідальністю. Зокрема, за порушення законності передбачено більш жорсткі юридичні санкції, ніж за порушення дисципліни.

УДК 342.9:346.2(477)

**Лілія Миколаївна ПОПОВА,**

доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук, доцент

## **АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ**

Підприємництво є одним із ключових секторів у ринковій економіці, завдяки якому задовольняється потреба ринку в насиченості товарами та послугами, створюється здорова конкуренція, виникає новий прошарок в суспільстві. У сучасних умовах господарювання головним фактором розвитку підприємництва, перш за все, стають творчість, наука, освіта, а не ті об'єкти, де безпосередньо здійснюється виробництво матеріальних благ [1]. Для економіки нашої держави, особливо у період її наближення

до Європейського економічного простору, підприємництво відіграє надзвичайно важливу роль та виступає внутрішнім і зовнішнім інвестором, розширює експортні можливості тощо. Тому виявлення найбільш дієвих методів адміністративно-правового регулювання в цій сфері на сьогоднішній день є досить актуальним та потребує дослідження.

Адміністративно-правове регулювання, як і будь-який інший вид правового регулювання, має свої об'єкти, на які спрямовано цей регулюючий вплив. У сучасному словнику іншомовних слів об'єкт (лат. *objectum* – «предмет») визначається як предмет, явище, на яке спрямована певна діяльність людини [2, с. 464]. Об'єкт – це те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Об'єкт права виконує мобільну, активну роль [3, с. 36-39.]. У юридичній енциклопедії об'єкт права визначається як «матеріальні й нематеріальні блага, з приводу яких виникають правовідносини» [4].

Адміністративне право має велику кількість об'єктів, до яких також належить і підприємницька діяльність. Згідно зі ст. 42 Господарського кодексу України, підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [5].

Важливу роль в адміністративно-правовому регулюванні підприємницької діяльності відіграють такі засоби регулювання, як: державна реєстрація, ліцензування, стандартизація та сертифікація, державне замовлення, квотування та ін.

Офіційна діяльність всіх суб'єктів господарювання починається з моменту їх державної реєстрації, що здійснюється відповідно до ст. 58 Господарського кодексу України і детально регулюється Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» [6].

Державна реєстрація суб'єктів підприємництва – це засвідчення на офіційному рівні фактів створення або припинення юридичної особи, факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі про юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених чинним законодавством.

Відсутність державної реєстрації викликає притягнення відповідних посадових осіб до адміністративної (ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення [7]), та в певних випадках до кримінальної (ст. 201 Кримінального кодексу України [8]) відповідальності.

Важливу роль в адміністративно-правовому регулюванні підприємництва відіграє ліцензування підприємницької діяльності, основною метою проведення якого є захист прав, законних інтересів, життя та здоров'я громадян, захист навколишнього природного

середовища та забезпечення безпеки держави. Відносини, пов'язані з ліцензуванням певних видів господарської діяльності, регулюються Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» 02. 03. 2015 № 222-VIII [9].

Стандартизація та сертифікація – це необхідні заходи, які пов'язані з встановленням мінімальних вимог до певних небезпечних засобів. Стандартизація – діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері [10]. У свою чергу сертифікація – підтвердження відповідності третьою стороною (особою, яка є незалежною від особи, що надає об'єкт оцінки відповідності, та від особи, що заінтересована в такому об'єкті як споживач чи користувач), яке стосується продукції, процесів, послуг, систем або персоналу [11].

Державне замовлення згідно зі ст. 13 Господарського кодексу України є засобом державного регулювання економіки шляхом формування на договірній (контрактній) основі складу та обсягів продукції (робіт, послуг), необхідної для пріоритетних державних потреб, розміщення державних контрактів на поставку (закупівлю) цієї продукції (виконання робіт, надання послуг) серед суб'єктів господарювання, незалежно від їх форми власності [5].

Підприємницька діяльність може законодавчо регулюватись шляхом певних обмежень, зокрема, шляхом здійснення квотування підприємницької діяльності (ст. 14 Господарського кодексу України, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін.). Під квотуванням розуміється встановлення граничних обсягів (квот) виробництва чи обігу певних товарів і послуг [12].

Доцільно зазначити, що застосування певних засобів державного регулювання, зокрема, умови та обсяги господарської діяльності, встановлення та скасування пільг, визначаються Господарським Кодексом України, Законами України, а також програмами економічного і соціального розвитку.

Таким чином, підприємницька діяльність в Україні не є стихійною і некерованою, а всебічно контролюється державою. При цьому велике значення у регулюванні підприємницької діяльності має адміністративно-правове регулювання, що є спеціальним механізмом впливу адміністративного права на діяльність його суб'єктів та об'єктів. А до сфери адміністративно-правового регулювання входять відносини, які відображають не тільки індивідуальні потреби фізичних і юридичних осіб, а й загальний публічний інтерес держави в цілому.

#### Список бібліографічних посилань:

1. Попова Л. М. Протиправна підприємницька діяльність як фактор загрози економічній безпеці України / Верховенство права: Міжнародний науковий журнал (Республіка Молдова), 2017. – №5. – С. 174-179.

2. Юридична енциклопедія. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. – Т. 3. – с. 464.

3. Завальна Ж. Об'єкт цивільних правовідносин / Ж. Завальна // Юридична Україна. – № 7. – С. 36-39.

4. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол. : Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://leksika.com.ua/17190512/legal/obyekt\\_prava](http://leksika.com.ua/17190512/legal/obyekt_prava)

5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон від 15.05.2003 № 755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15/page>

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

8. Кримінальний кодекс України: Кодекс від 05.04.2001 № 2341-III / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

9. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: закон від 02.03.2015 № 222-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

10. Про стандартизацію: закон від 05.06.2014 № 1315-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>

11. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: закон від 15.01.2015 № 124-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124-19>

12. Про зовнішньоекономічну діяльність: закон від 16.04.1991 № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

УДК 342.98.072.22(477)

**Світлана Миколаївна ПОПОВА,**

професор кафедри загальноправових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

## **АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ**

Корупція являє собою складне, суспільно небезпечне і багатоаспектне явище (економічне, політичне, правове, морально-психологічне), яке не лише створює несправедливість у суспільстві, а й